

מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"ו, (ב) ב"ב
קעה; (ג) [בכרות טו, וש"נ],
(ד) [לקמן נא. עירובין מו:
פסחים כו. ב"ב קכד:],
(ה) [יבמות קו. ב"ב קלח:
קסד. סנהדרין ל. (ו) גי'
רש"ל אחר ליה רבא,
(ז) ס"א"ה דמי, (ח) [ל"ל אחר
ד"ה גכ"ל, (ט) [בגיטין פו.],
(י) [שם ככ.],

גליון הש"ס

גמ' אבל אמלתא לא.
עין ג"כ דף קס ע"א
מוס' ד"ה מקושר עדיו
מאחוריו: שם כמה
מעליא. כעין זה שבוש
דף מז ע"ב: שם לא
תציתנהו. לקמן דף ס
ע"א ודף עו ע"ב חולין דף
מד ע"א:

הגהות הב"ח

(ח) גמ' ושדי ליה צבי דינא
והזור ליה ומחזקי ליה צי
דינא ולא צריך כח"ל:

מוסף רש"י

הוציא עליו. מזה, כתב
ידו. ש לזה, שהוא חייב
לדו, ממון, ואין כסף עדות
לאחר, גובה ממנסיס
בני חורין. ללא גובה
ממנעבדים אלל מזה
המנון נשטר שט שט
עדים, לכיון דלכא מרדו,
שט ועדים, מפקא ליה
נקלה ולקוחות הוא
לדפקדו אנפשישו שלל
חקרי נבדק ויחשוני שט חיי
למוכר לגנוב מזה (ורש"ם)
כרבי (עקנה). הלכה כרבי
מבחיור. נמקוס יחד,
מבחיור. נמקוס רגיס
(פסח"ם כו.).

תוספות רי"ד

כשתמצא לומר לרבי
 "לכך על כתי"י עשר
 ויבין צריך שיצטרף
 נעמן אחר ולרבי תכנים
 על מנה שבשטר הן
 מעידין והר"ה שנים
 ופי' המורה שהן
 רבנן אמרו ראוי המלה
 וחומתו ראוי י"ל שכן
 שזוכרין אותה ומעידין
 עליה בן אן ויכריז ואל
 שבו כשכן עדות אלה
 שמכריז חיתמותו ומעידין
 עליה. מליני רב ורבנן
 צריכין לרבי צ"פ שזוכרים
 ההלואה ומעידים עליה
 אש"מ על כתי"י מעידין
 אש"מ לרבי חתומה
 הוה לה מלוה ע"פ ולא
 ש"מ משכביר א"ל מצ"ל
 אר"פ לביטול פרעתי אלכ
 וזקוקים אנו לעדות לומר
 מכריזים אנו חתומים
 ולשושי שטרם מעיילי
 למיטרן מן הקלחות
 אש"מ לשעון פרעתי ורבנן
 שכו"ל א"מ בי"א א"ל וזכרים
 ההלואה ומעידים עליה אלא
 צ"פ"ש שאין וזכרים אותה
 א"ל מכריז חתומה
 על מנה שבשטר מעידין
 ששתחלה שחמתו מעיד
 כח אחד על המנה גז' ונתן
 שבאש"מ לקיים חתומה על
 עדות אש"מ באה א"ל ע'
 על המנה נמצא שכל עדות

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

כא.

עין משפט
נר מצוה

מג א ב מ"י פ"ו מהל'
 עדות הלהב ג סנה
 עשין קט טוש"ע ח"מ
 סימן מח סעיף י' יא'
מג ג ד מ"י שם ה' ה'
 טוש"ע שם סעיף יג'
מג ה ה' טוש"ע שם ס' סט
 סעיף 3:
מג ו מ"י פ"א מהל'
 מלוו וזה הלהב ג
 (ופכ"ו הלהב ג) סנה עשין
 ז' טור שם סימן לט
 וטוש"ע שם סימן קכ'
 סעיף א:
מג ז ז"י פ"ד מהלכות
 עדות הלהב ג סנה
 עשין קט טוש"ע ח"מ
 סימן ל סעיף י' וסימן מז
 סעיף יד

מוספות רי"ד (המשך)

ה'ל' כרבי מבתיביו (ב) אפי' מבתיביו קרי' ארי' אפי' שנים החתומים על השטר ומת אחד מהן צריכים שנים מן השוק להציע דמי ואלו יצאו הוא עם א' כי היכי דלא ליפוק נבי כרעא דממונא ליצטור דחי סהודי פ' הוא שהעיד על חתימתו נאמן ואפי' לצירוף מן השוק אבל חברו שמת צריכים שנים מן השוק להציע על חתימתו עשו ואם יצטרף הוא עם אחד מהם שציאו שלש אתה הנבז בשטר ש' זה והתורה אמרה על פי שנים עדים יקום דבר חצי' כר' זה והעיד בזה ש' אמר אביי כותב הא"פ כי בשאר חתימות חתומים ידו אחספס ושי' לה כבי' דחזי ליה כי"פ פי' ואלו חתומים ר' קיפסא ואלו חתומים ר'בשטא ומחוקי' ליה פ' היאש שטרות מהו דרסאט ליה ציטרף איהו לאסתרדי אתחיתומ' ליה ואלו איתו הוא ומסדרי' אדריך דוקא אחספס אבל אמגלתא לא רלמא משבח' ליה איניש ולא מעלי דכחב וכל הוציא מהו דבעי נתנן הוציא עליו כתי' שהוא חייב לו גובה מנסכים בי"פ' משפטי' ב' דליל קלא' מאשעו כ' עדיס וכן נמי יכול לכתוב אריש חתומי' דכרמי' ב' פ' ג'א מאן רכמתו חתימתו ידו כבי' לא לחזי בסוף אמגלתא אלא אריש ולא משבח' ליה חזי דכחב אשכ' דמס' ב' פ' י' יכתוב למעלה אי החתום ידו מפלוני מנן מנן כ' פ' דקדושין בהלכה ובשטר (ד' כ' פ') איש ע' דדין מסטרפ' פי' ראובן שהוציא על שקעון שש' מלמסו ואשרתא דדיני' מלמסו שחמנו הדיינים שם שקימו החתימה וטען שמעון איני מכיר אל חתימת הדינים והעיד אף חתימה ושמא אדיו ויפ' הדינים אל ע"א מדי' שהיה והעיד על חתימתו ואחד מהן ידיו ומסדרי' דוקא ואלו חתומי' רשומאל

על כתב ידו הן מעידין. נראה לרצני אפילו אומרים צפירוש
דמעידין על מנה שצטטר חשיב כאלו מעידין על כתב ידו וכן
ללרצני אפי' אומרי' צהדיא דעל כתב ידו הן מעידין מדלממרי' בסמוך ואי
ליכא תרי אלא חד היכי נעצד משמע דלא יועיל לרצני אם יעידו צהדיא
על כתב ידו: **ורובא** אהפא.

והיה ארישא דמגלתא כדלמר צגט פשוט (ב"ב דף קס: ושם) דליכא למיחש למדי והא דתניא צפ"ק דקדושין (דף ט. ושם) כתב על הנייר או על החרס בתך מקודשת לי כו' וכן גבי שדה (סו. יו.) כתב על הנייר או על החרס כו' הרי זה מכורה נראה דלמאי כר"א דלמר י"ט עדי מקמיה כרמי דלר"מ כיון דעדי תמיהה כרמי לא מהני על דבר שיכול לזייף כדלמר צפרק ב' דגיטין (דף כא: ושם) אין כותבין לא על הנייר כו' ותכמים מכשירין ומפרש בגמרא "מאן חכמים ר"א ושע"ג דלמר התם לא הכשיר ר"א אלא בגיטין אבל שטר שטרות לא ה"פ אלא צגטין ודכוותיהוה דהיינו שטרות שאין עומדין לרציה כגון אומר שאינו עשוי אלא לקנות זו אשה ושדה כעין גיטין שעשוין לפי שעה לגרש זו אע"פ שיכול השטר של קנין להועיל לרציה גם הגט יכול להועיל כדלמר צהכותב (לקמן דף פט: וצפ"ק דצ"מ דף יח. ושם) וכ"ת נקדעיה צגינא לאינסובי ציה אלא שעיקרן לא לכך נעשו ולא ממעט אלא שטרות שעיקרן לרציה ועשוין לעמוד ימים רבים כדמייתי התם קרא ונתתם בכלי חרש וגו': **הוציא** ע"יו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין. פסק רב אלפס דווקא כשלומר לא היו צריכים מעולם אבל נאמן דלמר פרעתי ולא מני א"צ שטרך בידי מאי צגי אלא שטר שיש לו עדים דגובה בו מנכסים משועבדים ואין נראה לרבינו יחזק כי מנין לו זה החילוק כי סבר דבכל שטר אינו רגיל לפרוע עד שיחזיר לו שטרו: **עד ודיין מצטרפין**. משמע דלפילו בשטר מקוים חיישינן שמה זייף בתחתית הדיינין וכן משמע בירושלמי דגיטין וצפרק בן סורר והא דתניא צמוספתא דשביעית פרוצול המקושר ר' יהודה אומר עדים חותמין מצחון והדיינים מצפנים אמרו לו אין מעשה בית דין לריץ קיום היינו דווקא צפרוצול משום דנאמן אדם לומר פרוצול היה לי ואבד ואפי' למ"ד אינו נאמן מודה הוא דלא צגי קיום: האמר

י. כללי דבייל יהודה אחי משמיה דשמואל
ר. סהדא אלא כי אתא רמי בר יחזקאל אמר
איכלע

וְכַתּוּב כִּי אֵלֵי פְלוּנִי הַחֲמוּס לִמְטָה לְוִיתִי מִנֶּה מַסְפּוּרִי: מַנְלִיסִים זַנִּי הַדִּימָא. כִּי הֵיכִי דִהֲלֵכָה כְּרַבִּי מַחֲבִירוֹ ה"נ אֲפִילוּ מַחֲבִירֵי: דַּעֲפִיק וְתַבּוֹ דִּהֲיִינִים צו: מִדְּאִתָּא רַב עֵנן כּו'. אֲלֵמָא כְּרַבִּי סָ"ל שְׁרָרִין לִימָר בְּתַקְנָתָם: וְהָשׁ שְׂמוּאֵל שָׂאֵם לֹא כְּתַב צו אֲלֵא פְלוּנִי הַעִיד עַל כְּתַב וְחֻמוֹת צ"ד טוּעָה לִימָר שֶׁהֲלֵכָה כְּרַבִּי וְיֵאמְרוּ שְׂאֵין זֶה קִיּוֹס: אִיבָא דַּס"ל. וְהָפֵק וְחֵתְמוּ דִּהֲיִינִין עַל הַנֶּפֶק שְׁלוֹ וְלֵאחָר זִמְנָא כְּשֶׁהוֹצִיאֵר הַמְלִיחָה לִגְבוּת וְאֶחָד מִן דִּהֲיִינִים הַעִיד עַל כְּתַב יְדוּ מִנְטְרָפִין לִהְשָׁכִירוּ: מֵאִי דִקָּא רִדִּין בְּפִינֵינוּ תַקִּיָּים: רַבִּי יְהוּדָה אַחֲוָה דְרַמִּי צַר יִחְזַקֵּאל הוּא [קִדּוּשִׁין ג:].

אתי. אמר רמב"ח כמה מעליא האי שמעתא א"ל מאי מעליותא מאי דמסהיד סהדא לא מסהיד לא מסהיד סהדא. אלא כי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תציתו להו להני כללי דכילי

על כתב ידן הן באין להעיד כשמקיימין השטר צ"ד לפיכך נרין
שנים על כל כתב וכח: לזכרי חמנים על מנה שצטער הם מעידים.

אנחנו ראינו המלוא וחתמנו הלכך בתרי סגי ולא צריך חד מינייהו
למסרהדי אדחצריה: מהו דסימא לרבי ספוקי מספקא ליה אי על

כתב ידן. אלו מוקקין שיעירו: או על מנה שצטער ומשום שמה על כתב ידן הן מעדין מלריך תרי לכל כתב וכתב ויפישט מיהא לא פשיטא ליה: **ונפקא מינה.** צין ספק לודאי לשנים החתומים על השטר ומת אחד מהן לצריך שנים מן השוק להעיד עליו ואין זה כשר להעיד על כתב ידו ועל של חבירו וללרף אחד עמו שיעיד על שמהן לדלמה על מנה שצטער הן מעדין וכי אומר זה כתב ידי נפיק פלגא דממונא אפומיה חה שמעיד עמו על חתימתו ולא מעלה ולא מוריד דליתו צריך לו וכי הדר מטטרק עם ההוא מן השוק להעיד על חתימת המת הדר נפיק ריבעא דממונא אפומיה אשתכח דכולא ממונא נכי ריבעא נפיק אפומיה ואין ע"פ שנים עדים צעין חצי דבר על פיו של זה וחצי דבר על פיו של זה. הלכך ניבעי תרי דליתו דפשיטא הוי חילי הכא לחומרא והכא לחומרא היכא דשניהם קיימים ואוליגן לחומרא ואמרינן על כתב ידן הן מעדין וצעין תרין על כל כתב וכתב והיכא דמית חד מנייהו צעין תמרינן מן השוק שיעיד האחד על כתב יד המת ואחד מהו יעיד על כתב יד המת והכי דלי הוה פשיטא לו דעל כתב ידן מעדין הוי סגי בחד מן השוק שיעיד על שתי החתימות והכי יעיד גם הוא על שתיים ולא נפיק כולא ממונא נכי ריבעא אפומא דחד^א דליה נמי לצריך לאותו מן השוק שיעיד על חתימתו אבל השתא דמספקא על דלמה על מנה שצטער הן מעדין ועל כתב ידו הוה נאמן ואין צריך ללררף ועוד אלו צריכים לו שיעיד על חומס המת נפקי תלתא ריבעי אפומיה אי ליכא תרין מן השוק שלא יאז זה צריך להעיד על המת קמ"ל דפשיטא ליה וסגי בחד מן השוק ושניהם יעידו על שתייהן: ^ב צין קולא. כי הכא דליתו מלתא צעין שנים מן השוק שיעידו על שכל מה חסר לצדו יעיד על חתימתו: **וכי ריבעא.** חסר ריבעא: צריך שנים. **לדברי חכמים:** ואי ליכא שנים. שיכירו כתב המת: אלא חד. וזה הוי נמי ממכירה מאי ניעביד: **לכתוב.** זה שנשאר צריכים: חתימת ידו אחספא ונשדיה **צבי דינא.** ויטלוהו הדמיינס וקייפוהו אלא חתימתו שצטער: **ומתוקי.** היכא דשטרא מהך דאחספא דלא צריך לאסחודי אחתימת ידיה: **וכתב עליה**

מאי דבעי: למעלה מן החתימה יכתוב שזה החתום לזה ממנו מנה חורין. וממשעבדי לא דלית ליה קלא לדבר שאינו עשוי צעדים: **חמ** **מזי דינא דמר שמואל**. שקיימורו צדיק דינו וכך נמאל כתוב בהפך. זה כתב יד זה כתב ידו של חזירי: **שערא דימאי הוה**. שהנזכר לע ידו ופלוני על כתב ידו שמא כשיואלו היתומים שטר זה צ"ל לגבות יה יעזעמלא הלה ממחזיריו ובהא אפי' ממחזיריו: **עדי ורין**. שטר שכמוב זה עברעב רבנו לומר מוזיין הוא ובהא אחד מעדי השטר והעדי על כתב **מספיד סהדא נו'**. עדי השטר מעדינו על מנה שבשטר כרבונו והדיינינו

המנה (ה) ואע"פ שעכשיו אינן זוכרין אותו שכיון שבאים לקיים התמימה שנעשית על זו הרא: אר"י אמר שמואל הלי' כחכמים פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מ"ד